HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

א) א אחד אומר גבוה ב' מרדעות ואחד אומר שלש עדותן קיימת אחד אומר ג' ואחד אומר ה' עדותן בטלה ומצטרפין לעדות אחרת מאי לאו לעדות ממון ב אמר רבא ג הוא ואחר מצטרפין לעדות אחרת של ר"ח דהוי להו תרי וחד ואין דבריו של אחד במקום שנים: אמר לחנוני תן לי בדינר פירות כו': תניא א"ר יהודה אימתי ג בזמן שהפירות צבורין ומונחין ושניהן עוררין עליהן אבל הפשילן בקופתו לאחוריו המע"ה: אמר לשולחני תן לי כו': וצריכא (א) אי אשמעינן הא קמייתא בהך קא אמרי רבנן משום דפירי עבידי דמרקבי וכיון דמרקבי לא משהו ליה אבל מעות דלא מרקבי אימא מודו ליה לרבי יהודה ואי איתמר בהא בהא קאמר רבי יהודה אבל בהך אימא מודה להו לרבנן צריכא: כשם שאמרו הפוגמת כתובתה [וכו'] וכן היתומים לא יפרעו: ד ממאן אילימא מלוה אבוהון שקיל בלא שבועה ואינהו בשבועה ה הכי קאמר וכן היתומים מן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה רב ושמואל דאמרי תרווייהו ה לא שנו אלא שמת מלוה בחיי לוה אבל מת לוה בחיי מלוה כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה ו ואין אדם מוריש שבועה לבניו שלחוה קמיה דר' אלעזר שבועה זו מה טיבה שלח להו יורשין נשבעין שבועת יורשין ונוטלין שלחוה בימי רבי אמי ז אמר כולי האי שלחי לה ואזלי אי אשכחינן בה טעמא מי לא שלחינן להו אלא אמר רבי אמי ח הואיל ואתא לידן נימא בה מילתא עמד בדין ומת כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו לא עמד בדין ומת יורשין נשבעין שבועת יורשין ונוטלין מתקיף לה רב נחמן אטו בי דינא קא מחייבי ליה שבועה מעידנא דשכיב לוה איחייב ליה מלוה לבני לוה שבועה אלא אמר רב נחמן אי איתא לדרב ודשמואל איתא אי ליתא ליתא אלמא מספקא ליה ז והאמר רב יוסף בר מניומי עבד רב נחמן עובדא יחלוקו לדבריו ח דרבי מאיר קאמר וליה לא סבירא ליה מתיב רב אושעיא י מתה יורשיה מזכירין את כתובתה עד עשרים וחמש שנים הכא במאי עסקינן ז שנשבעה ומתה תא שמע ז) ח נשא ראשונה ומתה נשא שניה ומת הוא שניה ויורשיה קודמין ליורשי הראשונה ה"נ ט שנשבעה ומתה ת"ש ח) י אבל יורשיו משביעין אותה ואת יורשיה ואת הבאין ברשותה אמר רב שמעי' כ לצדדין קתני אותה באלמנה ויורשיה בגרושה מתיב רב נתן בר הושעיא ט יפה כח הבן מכח האב שהבן

אחד אומר גבוה שתי מרדעות. גבי עדות החדש תניא שהיו בודקין אותם כמה היתה גבוה מן הקרקע למראה עיניו באומד בשיפולו של רקיע: **מרדעת.** מלמד הדבר: **מאי לאו.** מצטרפין לעדות ממון כל אחד מהן כשר להעיד עם עד אחר בעדות ממון ואע"פ שידענו שאחד פסול וקשיא לרב חסדא: **אמר רבא.** הכי קאמר אחד מאלו מצטרף עם עד אחר אם יאמר כמותו בעדות זו והיינו עדות אחרת שנעשית כת זו המצטרפת עדות אחרת לעצמה בחדש זה דאיגלאי מילתא דקושטא אסהיד שהרי זה מסייעו והוי ליה תרי וחד: **אימתי בזמן שהפירות כו'.** אימתי צריך בעל הבית לישבע בזמן שהפירות צבורין כו': **דפירי עבדי דמרקבו.** וממהר חנוני להשליכם לתוך כליו של לוקח קודם קבלת הדינר שלא יחזור: **לא שנו.** דבשבועה מיהא שקלי יתומין מן היתומין אלא שמת מלוה כו': **נתחייב מלוה שבועה.** שלא התקבל כלום שהנפרע מן היתומין אפי' בשטר צריך שבועה ואין אדם מוריש ממון שהוא מחויב עליו שבועה לבניו לפי שאין הבנים יכולים לישבע שבועה זו שנתחייב אביהם: **מה טיבה.** להפקיע ממונם (ב) אם אין יכולין לישבע אותה שבועה ממש ישבעו שבועת יורשין כגון שבועה שלא פקדנו אבא ונוטלין: **עמד בדין.** שהוציא שטר זה על יתמי לוה ואמרו לו ב"ד השבע וטול: **אם איתא לדרב ושמואל.** דאין אדם מוריש שבועה לבניו איתיה בין עמד בדין בין שלא עמד בדין: **יחלוקו.** גבי שניהם חשודין דדמיא להא שאין אחד מהן יכול לישבע אלמא ליתא להא דרב ושמואל: אליבא דר"מ אוקימנא לעיל [מז.] דאמר חזרה שבועה למקומה ורב נחמן עבד כר' יוסי: **מתה.** אלמנה שלא גבתה כתובתה: **יורשיה מזכירין.** ותובעין וגובין כתובתה: **עד עשרים וחמש שנים.** משמת בעלה ואם עברו כ"ה שנים ולא תבעוה הפסידוה דהכי תנן בכתובות בהנושא (דף קד.) כל זמן שהיא בבית אביה שלא נטלה מזונות מן היתומין גובה כתובתה עד כ"ה שנים ואם לא תבעה מחלתה. קתני מיהת יורשין גובין כתובתה ועל כרחך בשבועת יורשין יגבוה מן היתומין אע"ג דמית לוה בחיי מלוה שהוא מת בחייה ונתחייבה שבועה ליורשין אלמא הורישה שבועה ליורשיה: **ת"ש אבל יורשיו משביעין אותה ואת יורשיה וכו'.** רישא דמתניתין בהכותב בכתובות (דף פו:) כתב לה נדר ושבועה אין לי עליך ועל יורשיך הוא אינו יכול להשביעה לא אותה ולא יורשיה אבל יורשיו אם מת הוא ובאה לתובעם כתובתה משביעין אותה ואת יורשיה אם מתה והן באין לגבות כתובתה. ומדקתני יורשיו משביעין אותה אלמא דלא נשבעה עסקינן וקתני דנשבעין יורשיה ונוטלין וש"מ אדם מוריש שבועה: **אותה באלמנה.** (ג) דקתני יורשיו משביעין אותה מתוקמא אפי' באלמנה אבל ואת יורשיה דקתני מוקי לה רב ושמואל בגרושה אם גירשה זה נתחייב לה כתובתה בלא שבועה שהרי פטורה היא מן הנדר ומן השבועה ומתה בחייו ואחר כך מת הוא דהוה ליה מת מלוה בחיי לוה שכשמתה היא יש לה ממון גמור עליו בלא שבועה לפיכך הורישתו לבניה ויורשיה הבאין ליפרע מיורשיו צריכין לישבע כדתנן (לעיל דף מה. י) היתומין מן היתומין לא יפרעו אלא בשבועה:

ט) **נשבע בעל הבית.** תימה דשבועת היסת לא ניתקנה אלא בימי רב נחמן כדמוכח לעיל (דף מו.) [בד"ה בדרבנן וכו'] ואמאי נשבע ויש לומר דמיירי כגון שלא נתן לו עתה כלום ואומר כבר נתתיו לך קודם שנתת לי הפירות מקודם ועוד מפרש ר"ת דמיירי ברישא שמדד החנוני פירות לכליו של בעל הבית ועודם ברשות חנוני וסיפא נתן בעה"ב דינר בחנות ועדיין לא נטלו חנוני והוי חידוש שנוטלין בשבועה וכולה מתני' איירי בנשבעין ונוטלין עד ואלו נשבעין שלא בטענה וטעמא דנשבעין ונוטלין הואיל ויצאו קצת מחזקת שכנגדם וטעמא דר' יהודה דאין חנוני מודד פירות אלא אם כן קבל הדינר ולוקח בעה"ב בלא שבועה וכן בנתן לו דינר בסיפא אמר רבי יהודה שצריך ליתן לו הפירות דדרכו ליקח דינר ולמדוד פירות דמיירי בחנוני שאין מקיף ולפי זה ה"פ בברייתא דבגמ' אמר ר' יהודה אימתי נחלקו חכמים עלי בזמן שהפירות צבורין ומונחין כו' אבל בזמן שהפשילן לאחוריו מודו לי דהמע"ה וקשה דהאי אימתי לא הוי כשאר אימתי דעלמא דמפרש מילתא דת"ק בין בא לחלוק בין בא לפרש אבל לפי' הקונטרס הוי כשאר אימתי ולא תקשי הא דאמרי' עירובין (ד' פא:) בכל מקום שאמר רבי יהודה אימתי אינו אלא לפרש דברי חכמים והכא בא לחלוק דבכל הספרים גרסינן בפרק חלון (שם) שאמר ר' יהודה במשנה אבל אימתי דברייתא הוי שפיר לחלוק:

י) **רבי יהודה אומר כל שהפירות בידו כו'.** הא דלא קאמר ר' יהודה הכא אין דרך חנוני לתת פירות עד שיטול דינר כדאמר גבי שולחני משום דדרך חנוני להקיף אלא דהכא איירינן באותו שאין דרכו להקיף ולקמן נמי לא שייך למימר כל שהאיסר בידו ידו על העליונה לפי שפעמים בעל הבית נותן איסר בפרוטות והתם לא שייך למימר כל שהאיסר כו' לכך תנא לישנא דליכא למיטעי:

שאמר

מסורת הש"ס

א) ר"ה כד., ב) [לעיל מז. כתובות פח.], ג) [ב"ק כ:], ד) [לעיל מז.], ה) ס"י דר' אמי. רש"ל, ו) כתובות קד., ז) שם ל, ח) שם פו:, ט) [חולין מט: סג.], י) [ומוקמיה לה בדף מז. וכן בסוגיא דהכא], כ) שייך למתני' דף מה. רש"ל, ל) שייך למתני' שם. רש"ל,

עין משפט נר מצוה

מד א ב מיי' פ"ב מהל' קידוש החדש הל' ה:

מה ג מיי' פ"כ מהל' מכירה הל' ז סמג עשין רכב טוש"ע ח"מ סי' לא סעיף ט:

מו ד מיי' פי"ז מהל' מלוה הל' ג סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קח ס"ט:

מז ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף יא:

מח ו מיי' שם הל' ג סמג שם טור ש"ע שם וטור ש"ע אה"ע סי' צו סעיף א:

מט ז מיי' פי"ח מהל' אישות הל' ו [ופט"ז הל' ד] סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' צו סעיף א וסי' קא סעיף א:

נ ח ט מיי' שם פי"ט הל' ז סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קיא סעיף ח [וברי"ף כתובות פ"י דף קטו:]:

נא י כ מיי' שם פט"ז הל' כ סמג שם טור ש"ע אה"ע סי' לח סעיף ג [וסי' קה סעי' ב]:

הגהות הב"ח

(א) גמ' וצריכא דאי: (ב) רש"י ד"ה מה טיבה להפקיע ממונם הס"ד ואח"כ מ"ה יורשין נשבעין אם אין יכולים: (ג) ד"ה אותה באלמנה הא דקתני:

גליון הש"ס

גמ' אמר רבא הוא ואחר מצטרפין לעדות אחרת. קשה לי רבא לשיטתיה דס"ל בסנהדרין דף כז דרע לשמים כשר להעיד דאינו רע לעדות א"כ לעדות ממון מצטרפין דהא בעדותן על הלבנה היה רק רע לשמים ועיין: שם הואיל ואתא לידן. שבת דף פא ע"ב וש"נ:

מוסף רש"י

ומצטרפין לעדות אחרת. אחד מהן מצטרף עם עד אחר שיאמר כמותו (ר"ה כד.). **אילימא מלוה.** שהלוה קיים והיו מוציאין עליו שטר אביהן (כתובות פח.) אם הוציאו שטר עליו לא יפרעו אלא בשבועת יורשין המפורש במשנתנו שבועה שלא פקדנו אבא כו' (לעיל מז.). **עד עשרים וחמש שנים.** כלומר צריכה למחות על כתובתה בתוך כ"ה שנים (כתובות קד.). **נשא ראשונה ומתה.** בחייו, **נשא שניה ומת הוא.** ויורשי הראשונה באין ותובעין כתובת בנין דיכרין, כמו ששנינו (שם נב:) בנין דיכרין דיהוויין ליכי מינאי כו', או רוצים לחלוק ירושת אביהם (שם). **שניה ויורשיה קודמין.** שהיא בעלת חוב, אבל ראשונים באין לירש את אביהן, דהא איתון ירתון תנן, לפיכך פורעין את החוב תחילה והשאר ירושה (שם צ.). **יורשיו משביעין אותה.** אם נתאלמנה והיא או יורשיה נפרעין מן היתומין צריכים שבועה, שהרי לא פטרן אלא ממנו אם תגבה כתובתה בחייו (כתובות פו:) ויורשיה נשבעים שבועת יורשין המפורשת במסכת שבועות (מה.) שבועה שלא פקדתנו בשעת מיתה ולא אמרה לנו קודם לכן ולא מצאנו בין שטרותיה ששטר כתובתה פרוע (כתובות שם). **ואת הבאין ברשותה.** אם מכרה כתובתה לאחרים ונתגרשה ומתה והלקוחות תובעין אותו, נשבעין אף הן שבועת היורשין (שם).

רבינו חננאל

שיהו נשבעין הפועלין בפני החנוני מפני [הבושה] הדאמר בשלא העמידן אצלו אבל אם העמיד את הפועלין אצל החנוני אין בעה"ב חייב לפועלין כלום: תניא א"ר טורח שבועה זו למה א"ר חייא תניא שניהן נשבעין ונוטלין מבעה"ב. ואסקה רבא פועלין נשבעין לבעה"ב במעמד חנוני. דלמא מיכספי מיניה: ירושלמי בפרק האיש מקדש בתחילתו א"ר בא אתא עובדא קמיה רב ועשה שליח עד חד בר נש אפקיד גרבוי גבי קרפיפא דחבריה וכפר ביה א"ר פינחס אתא עובדא קומיה דר' ירמיה ועשה שליח עד וחייבו על ידי הכתף. אית מתניתא אמר (שלא) [שלוחו של] אדם כמותו: איתמר שתי כיתי עדים המכחישות זו את זו אמר רב הונא זו באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה. ורב חסדא אמר בהדי שהדי שקרי למה לי פירוש רב הונא פסלם באותה העדות שהוכחשו בה ומכשירם בעדות אחרת כל כת בפני עצמה. ועד מכת זו ועד מכת זו בעדות אחרת פסולה. ורב חסדא פסלם בכל עדות שבעולם בין כל כת בפני עצמה ובין אחד מזו הכת ודייקי מדקתני רב הונא זו באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה ולא קתני פסולין לעדות זו שהוכחשו וכשרים לעדות אחרת. ש"מ כת כת בפני עצמה כשירה. אבל עד אחד מזו הכת ועד אחד מזו הכת פסולין ואפי' לרב הונא הלכך שני מלוין וב' לוין וב' שטרות. ובכל שטר כת בפני עצמה היינו פלוגתייהו. רב הונא מכשר ב' שטרות כדאמרן ורב חסדא פוסל ב' שטרות דסבר מכל מקום כת אחת מהן פסולה. וכל שטר ספק פסול הוא ומספיקא לא מפקינן ממונא. מלוה ולוה ושני שטרות יד בעל השטר על התחתונה פירוש ראובן הוציא על שמעון ב' שטרות באחד ק' ובאחד ר' ואלו שני כתות המכחישות כת האחת חתומין בשטר האחד והכת האחרת חתומין בשטר השני אומר ראובן מכל פנים כת אחת מהן פסולה ברר אתה איזו כת מהן פסולה. וכיון שאינו יכול לברר אומר לו עדים החתומים בשטר של ר' הן הפסולין. הלכך גובה שטר של ק' ובשטר של ר' נשבע הלוה ומיפטר: שני מלוין ולוה אחד ושני שטרות היינו מתניתין דתנן שניהן נשבעין ונוטלין מבעה"ב הלכך שני מלוין נשבעין וגובין מן הלוה אע"פ שודאי א' מהן [פסולה] כמו הפועל והחנוני ששניהן נשבעין ונוטלין מבעה"ב: שני לוין ומלוה אחד וכל אחד אומר השטר שעלי הוא הפסול והמלוה אינו יכול לברר אליבא דרב הונא דינא מאי ועלתה בתיקו וקי"ל כל תיקו דממונא לקולא ונשבעין שניהן ומיפטרי וי"א תיקו כי האי גוונא חולקין ומותבינן על רב חסדא אחד אומר גבוה שתי מרדעות היתה הלבנה ואחד אומר שלש עדותן קיימת. אחד אומר שלש ואחד אומר חמש עדותן בטילה ומצטרפין לעדות אחרת מאי לאו אע"ג דכל חד מכחיש לחבריה פסולין לאותה עדות ומצטרפין לעדות אחרת דממון וקשיא לרב חסדא. ופריק רבא לא הוא [ואחר כו'] כלומר אחד מאלו העדים מצורף עם אחר בעדות זו דראש חודש דהוו להו תרי וחד ואין דבריו של אחד במקום שנים. וק"ל כרב הונא דדייקא מתני' כוותיה ועוד רב חסדא תלמיד הוא לגבי רב הונא דגרסינן בפרק הדר עם הנכרי בחצר (דף סב:) אמר רב יוסף ביעתא בכותחא בעאי מיניה דרב חסדא בשני דרב הונא ולא אורי לי: **מתני'** אמר לחנוני תן לי בדינר פירות ונתן לו אמר לו תן את הדינר כו'. משנתינו בשמדד החנוני הפירות לבעה"ב וא"ל תן לי את הדינר וא"ל נתתי לך ונתתו באנפלי שלך. וחזר החנוני ומסתרך

רבינו חננאל (המשך)

בפירות א) ומבקש לשמטם מבעה"ב על זה שנינו ישבע בעה"ב כענין שנים אוחזין בטלית שכל אחד מהן נשבע על מה שבידו ומחזיק וא"ר יהודה כל מי שהפירות בידו ידו על העליונה. כלומר לעולם הפירות בחזקת החנוני (של) שמסתרך בהן. אבל הפשילן בעה"ב בקופתו לאחריו אומר לחנוני המוציא מחבירו עליו הראיה. וכ"ש אם הפשילן החנוני בקופתו: אמר לשולחני תן לי בדינר מעות ונתן לו כו'. כענין של חנוני. וצריכא דאי אשמעינן קמייתא דקתני נתתי לך הפירות והולכתם לתוך ביתך בהא קא אמרי רבנן ישבע החנוני. דעבידי אינשי דיהבי פירות והדר שקלי מעות משום דמירקבו ובעו לזבונינהו. אבל מעות דלא מרקבי אימא מודו ליה לר' יהודה דשולחני לא יהיב מעות עד דשקיל דינר ולעולם בעה"ב נאמן קמ"ל דאפילו בהא אמרי רבנן ישבע השולחני. ואי אשמועינן הא בתרייתא הוה אמינא בהא א"ר יהודה לעולם ישבע בעה"ב אבל בקמייתא אימא מודה להו לרבנן: **מתני'** כשם שאמרו הפוגמת כתובתה לא תיפרע אלא בשבועה כו'. ירושלמי א"ר זירא כולן כעין שבועת התורה ירדו להן וכתובה לא הוחזקה בידה לגבות אלא כמי שגבת מיכן ואילך והוא כתובעה של מאתים זוז פרוע ואומ' אינה אלא מנה. אינה נפרעת בלא שבועה: וכן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה. רב ושמואל דאמרי תרוייהו לא שנו אלא שמת מלוה בחיי לוה אבל מת לוה בחיי מלוה כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה מעידנא דשכיב לוה ואין אדם מוריש שבועה לבניו וכן הלכתא: שלחוה לקמיה דר' אלעזר אמר שבועה זו מה טיבה אלא יורשין נשבעין שבועת יורשין ונוטלין כו'. מתיב רב הושעיה מתה יורשיה מזכירין כתובתה עד כ"ה שנה. הנה מת לוה בחיי מלוה הוא. כי מת הבעל בחיי אשתו ונתאלמנה וישבה לה בביתו ב) ואם מתה בתוך כ"ה שנה לאלמנותיה יורשיה מזכירין כתובתה. כלומר נפרעין כתובתה אבל אם היתה בחיים אחרי מות אישה יותר מכ"ה שנה אין לה שיש בכלל כ"ה שנה שתעשה טובת הנאה כדי כתובתה כאשר מפורש בכתובות פרק [הנושא] קשיא לרב ושמואל ופרקינן מתניתין דקתני יורשיה מזכירין כתובתה כשנשבעה ומתה וכן פרקינן בשניה ויורשיה קודמין ליורשי הראשונה בשנשבעה ומתה. ת"ש אבל יורשיו משביעין אותה ואת יורשיה ואת הבאין ברשותה. והא הכא כשנשבעה

א) ונראה דס"ה בסיפא מיירי שהבעה"ב מסתרך בדינר וכ"כ הסמ"ג בעשין פ"ב בשם רבינו דמיירי בשניהם אדוקים בדינר ונראה דאין ר"ל אדוקים ממש רק דהבעה"ב מסרך סרוכי בדינר ונסתלק בזה תמיהת הש"ך עליו בס"ם לא ודו"ק.

ב) כל פי' של רבינו בזה הוא אליבא דר"מ במתני' דכתובות שם וע"ש ולע"ג.